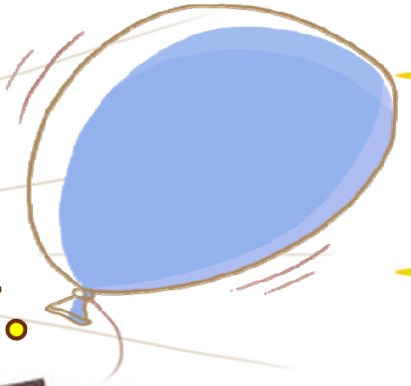
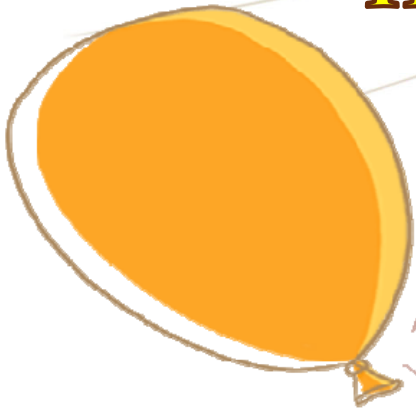

Тіла обертання.
Розв'язання задач
практичного змісту.

**«... Покажи мені –
і я запам'ятаю.
Дай мені діяти самому –
і я навчуся...»**

китайська мудрість.

**« Допоможіть розрахувати»
Просьте допомоги кухарі:**

Задача Циліндрична форма має діаметр 20 см і висоту 6 см. В неї кладуть 1 л тіста, об'єм якого при випіканні збільшиться 1,5 раза. Чи не буде тісто вилазити через край форми?

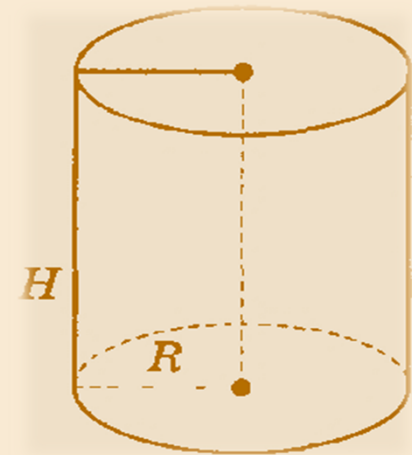
Розв'язування:

$$V = \pi R^2 H;$$

$$V = 3,14 \cdot 100 \cdot 6 = 1881 \text{ см}^3 = 1,881 \text{ л} - \text{об'єм форми};$$

$$1 \cdot 1,5 = 1,5 \text{ л} - \text{об'єм тіста}$$

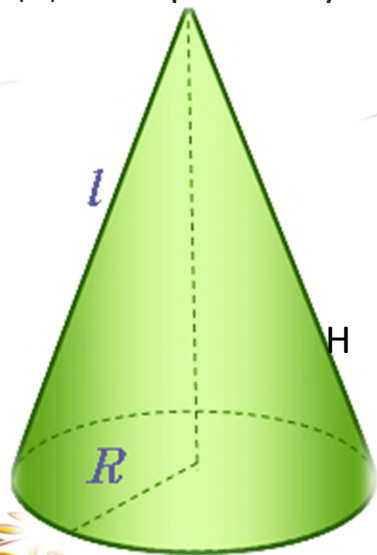
$1,881 > 1,5$ значить, тісто вилазити не буде.

**« Допоможіть розрахувати »
Просьте допомоги кухарі:**

Задача

Визначте об'єм наповнювача для рожка морозива конічної форми, діаметр основи верхньої частини якого 6см, твірна 15см. Скільки літрів наповнювача потрібно для приготування 20 рожків?

Розв'язування:

$$V = 1/3 \pi R^2 H;$$

$$H^2 = L^2 - R^2; H^2 = 15^2 - 3^2$$

$$H = 14,7 \text{ см};$$

$$V = 1/3 \cdot 3,14 \cdot 9 \cdot 14,7 = 138(\text{ см}^3);$$

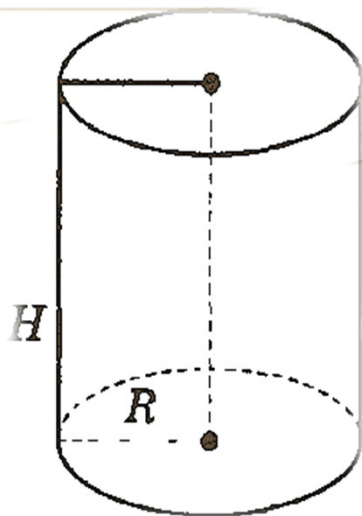
$$138 \cdot 20 = 2760 \text{ см}^3 = 2,76 \text{ л.}$$

Відповідь: 2,76 л.

**« Допоможіть розрахувати»
Просьте допомоги кухарі:**

Задача

Яка повинна бути висота циліндричної каструлі з діаметром дна 26 см, щоб в ній можна було приготувати 0,75 л плодово – ягідного киселю?

Розв'язування:

$$0,75 \text{ л} = 0,75 \text{ дм}^3; \quad 26 \text{ см} = 2,6 \text{ дм};$$

$$V = \pi R^2 H; \quad H = 0,14 \text{ дм}$$

Це ми знайшли висоту киселю. Згідно до охорони праці, заповнення посуду повинно бути 80%.

$$0,14 \text{ дм} - 80\%$$

$$x - 100\%$$

Відповідь: 0.175 дм.

**« Допоможіть розрахувати »
Просьте допомоги кухарі:**

Задача. Скільки потрібно квадратних сантиметрів сахарної мастики, щоб покрити торт у вигляді кулі, діаметр якої 25 см? (На шви і обрізки додати 5% матеріалу).

Розв'язання:

$$d = 0,25 \text{ м}; S = 4\pi R^2;$$

$$S = 4 \cdot 3,14 \cdot (0,125)^2 \approx 0,196 \text{ (м}^2\text{)}.$$

Обчислимо 5% від даної площі

$$S_1 = 0,196 \cdot 0,05 = 0,0098 \text{ (м}^2\text{)}.$$

Отже, всього потрібно матеріалу:

$$0,196 + 0,0098 = 0,206 \text{ (м}^2\text{)} = 2060 \text{ (см}^2\text{)}.$$

Відповідь: 2060 см².

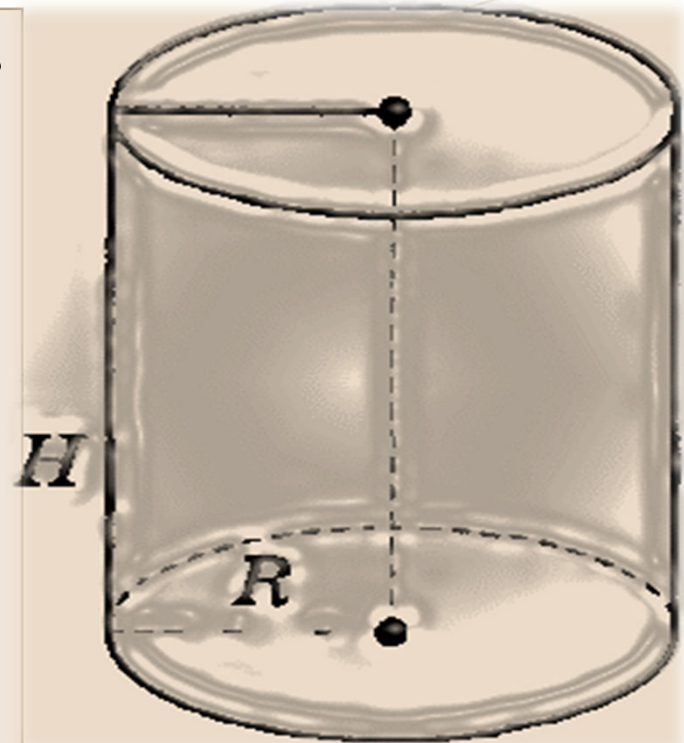
«Допоможіть розрахувати»
Просьте допомоги кухарі:

Задача Знайти об'єм пасхи яка буде випікатись в формі розміри якої діаметр якої 20 см, висота 7см.

Розв'язування:

$$V = \pi R^2 H \quad V = 3,14 \cdot 10^2 \cdot 7 = 2198 \text{ (см}^3\text{)}.$$

Відповідь: 2198 (см³).

**« Допоможіть розрахувати »
Просьте допомоги кухарі:**

Задача. Розлити 4 л фруктового мусу в конічні фужери висотою 9 см і діаметром основи 8 см. Скільки фужерів потрібно ?

Розв'язування:

$$1\text{ л} = 4\text{ дм}^3 = 4000\text{ см}^3;$$

$$V_{\text{б}} = \pi R^2 H;$$

$$V_{\text{б}} = 3,14 \cdot 4^2 \cdot 9 = 432(\text{см}^3);$$

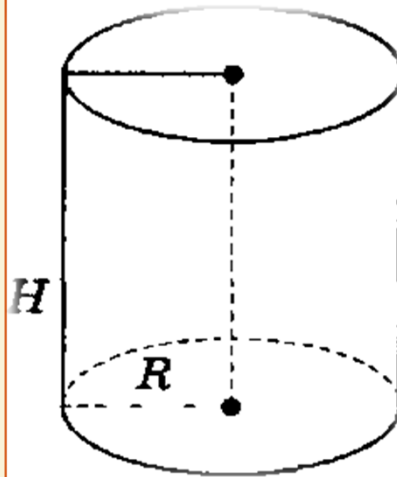
$$4000 : 432 \approx 9 \text{ фужерів.}$$

**« Допоможіть розрахувати»
Просьте допомоги кухарі:**

Задача В циліндричній каструлі діаметром 20 см и висотою 12 см готують тісто для пасок Для випікання пасок його треба розкласти в циліндричні форми діаметром 8 см и висотою 5 см. Скільки форм знадобиться, якщо їх заповнити потрібно до половини?

Розв'язування:

$$V_k = \pi R^2 H;$$

$$V_k = 3,14 \cdot 100 \cdot 12 = 3768 \text{ см}^3;$$

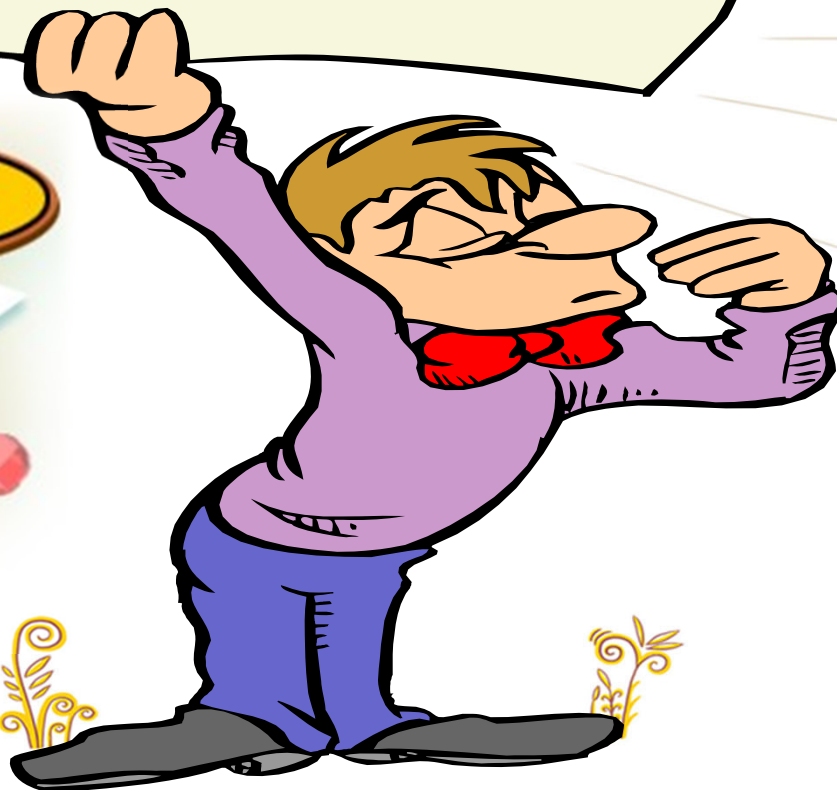
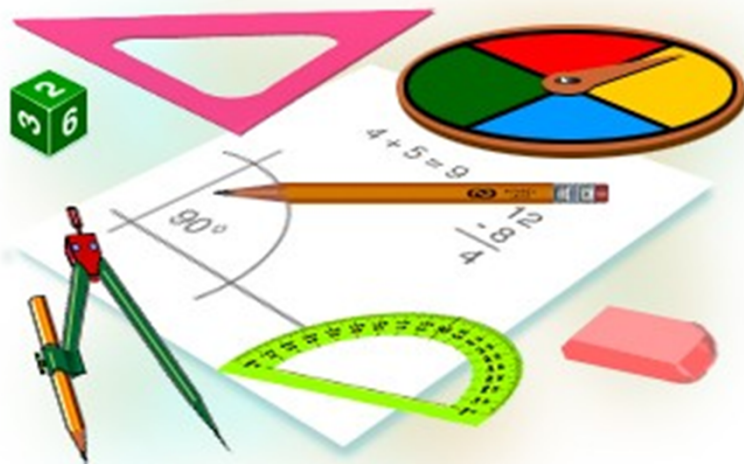
$$V_\phi = \pi r^2 h;$$

$$V_\phi = 3,14 \cdot 16 \cdot 2,5 = 125,6 \text{ см}^3;$$

$$3768 : 125,6 = 30 \text{ форм потрібно}$$

Домашнє завдання.

Розглянути розв'язання задач
практичного змісту, та
зробити конспект.

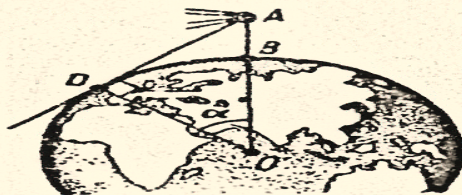
Геометрія. Тіла обертання.

№1

У той момент, коли штучний супутник Землі перебуває на висоті 328 км над пунктом B , з пункту D супутник видний на обрії. Скільки градусів містить дуга BD ?

Рішення

Позначимо $\angle BOD = \alpha$. Із прямокутного $\triangle AOD$ маємо $\cos \alpha = \frac{OD}{OB+BA}$. Радіус Землі 6371 км і висота супутника 328 км. Отже, $\cos \alpha \approx 0,9511$, звідки $\alpha \approx 18$.

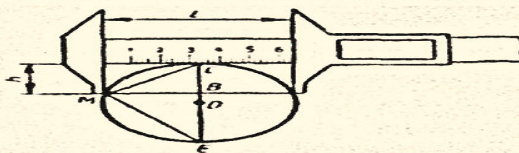

№2

Є циліндрична заготовка великого діаметра. Як обчислити діаметр цієї заготовки, користуючись штангенциркулем?

Рішення

$\triangle CME$ прямокутний, тому що $\angle CME = 90^\circ$. $MB \perp CE$, отже, $MB^2 = BE \cdot BP$. З малюнка видно, що $BM = \frac{l}{2}$, $BP = h$, а $BE = D - h$. Одержуємо, що $\frac{l^2}{4} = (D-h)h$, або $\frac{l^2}{4} + h^2 = Dh$, звідки $D = h + \frac{l^2}{4h}$.

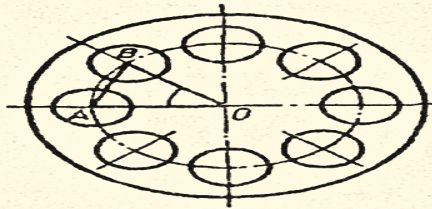

Геометрія. Тіла обертання.

На кришці парового циліндра діаметром 350 мм потрібно просвердлити 8 отворів для болтів. Знайдіть відстань між центрами отворів, якщо ці центри повинні відстояти від країв кришки на 50 мм.

Рішення

За умовою задачі $AO = BO = 125$ мм, $\angle AOB = 45^\circ$. По теоремі косинусів з $\triangle AOB$ $AB^2 = AO^2 + BO^2 - 2AO \cdot BO \cdot \cos AOB$, звідки $AB^2 \approx 9153$ мм², тобто $AB \approx 95,6$ мм.

№4

З листа жерсті зробили одну трубу діаметром 18 см і з такого ж листа зробили три однакові труби тієї ж довжини. Витрати жерсті на шви трьох труб такі ж, як і на шви однієї першої. Обчислити радіус однієї з менших труб.

Рішення

Нехай радіус однієї з менших труб дорівнює x , тоді $2\pi x = \frac{\pi d}{3}$, звідки $x = 3$ см.

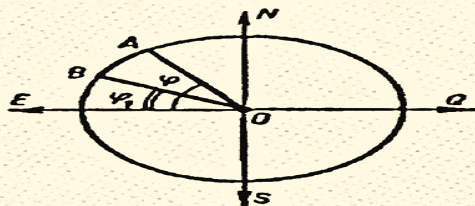
Геометрія. Тіла обертання.

№5

Як обчислити радіус Землі, якщо широти пунктів A і B , у яких зроблені виміри, рівні відповідно φ і φ_1 , а довжина дуги меридіана між ними дорівнює s ?

Рішення

Довжину дуги AB можемо вважати по формулі $l = \frac{\pi R \Delta\varphi}{180^\circ}$. За умовою задачі $s = \frac{\pi R(\varphi - \varphi_1)}{180^\circ}$ звідки $R = \frac{180 \cdot s}{\pi(\varphi - \varphi_1)}$

№6

Найбільша відстань автоматичної станції від поверхні Місяця дорівнює 135 км, найменша - 127 км. Вважаючи орбіту станції круговою, знайдіть її довжину, якщо радіус Місяця дорівнює 1738 км.

Рішення

Довжина орбіти $z = 2\pi\alpha$, де $\alpha = H + R$, $H = \frac{H_1 + H_2}{2}$, $R \approx 1738$ км, $H_1 = 135$ км, $H_2 = 127$ км. Отже, $z = 2\pi \cdot \left(\frac{H_1 + H_2}{2} + R\right) \approx 11737$ км.

Геометрія. Тіла обертання.

№7

Найбільша відстань від поверхні Землі штучного супутника, дорівнює 1477 км, найменша - 265 км. Обчислити довжину орбіти супутника, вважаючи її круговою.

Рішення

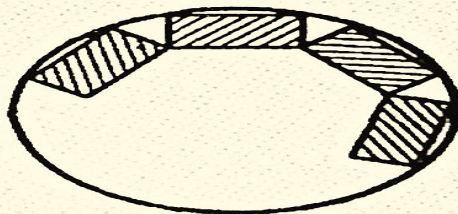
Довжина орбіти знаходиться по формулі $C = 2\pi R$, де $\alpha = H + R$,
 $R = 6371$ км, $H = \frac{H_1 + H_2}{2} = 871$ км, тоді $\alpha = 7242$ км, отже, $C \approx 45\,479,76$
км $\approx 45\,500$ км.

№8

Колодязь циліндричної форми, що має в діаметрі 135 см, а глибину 380 м, треба викласти цеглою. Скільки штук цегли для цього буде потрібно, якщо розмір цегли 25 x 12 x 6,5 см?

Рішення

Довжина кола, діаметр якого менше діаметра колодязя на подвоєну ширину цегли, дорівнює $\pi d \approx 351$ см. Довжину кола ділимо на довжину цегли, одержуємо $351:25 \approx 14$ цеглин покладено в один ряд. Таких рядів буде $380 : 6,5 \approx 59$. Отже, буде потрібно цегли $14 \cdot 59$, тобто 826 штук.

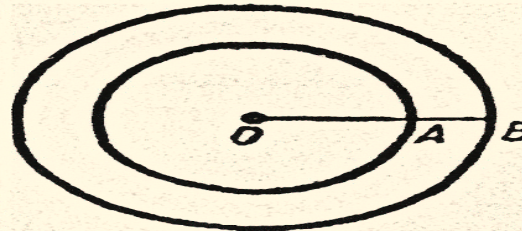
Геометрія. Тіла обертання.

№9

Довжина кола 29,25 см, товщина знятої стружки - 0,5 см. Обчислити довжину кола вала до обробки.

Рішення

Нехай $OA = r$, $OB = R$, тоді $R = r + 0,5$. За умовою $2\pi r = 39,25$, звідки $r = \frac{39,25}{2\pi}$. Знайдемо довжину кола вала $2\pi R = 2\pi(r+0,5) \approx 42,4$ см.

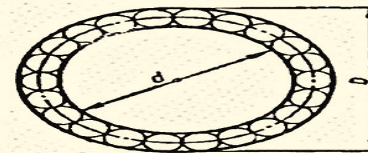

№10

Скільки кульок необхідно для укомплектування шарикопідшипника, якщо зовнішній діаметр шарикопідшипника $D = 200$, внутрішній $d = 180$, діаметр кожної кульки $d_m = 10$?

Рішення

Діаметр кола, що проходить через центри кульок, $d_1 = \frac{D+d}{2}$, а його довжина $l = \pi d_1 = \pi \frac{D+d}{2}$. Необхідне число кульок $n = \frac{l}{d_m} \approx 59,66$, тобто необхідно 59 кульок.

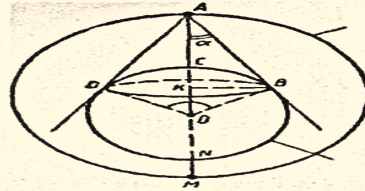
Геометрія. Тіла обертання.

№11

Максимальне віддалення орбітальної станції від поверхні Землі (в апогеї) 260 км, мінімальне (у перигеї) - 219 км. Знайдіть величину кута, під яким спостерігається Земля зі станції в той момент, коли станція перебуває в апогеї. Яка довжина дуги земної поверхні в площині орбіти станції, спостережуваної із цієї ж точки?

Рішення

За умовою задачі $AC = H_2 = 260$ км. Потрібно визначити $\angle BAD$ і довжину $\cup BCD$. Із прямокутного $\triangle ABO$ знаходимо $\sin \alpha = \frac{OB}{AO} \approx 0,9616$, звідки $\alpha \approx 74^\circ 05'$, тоді $\angle BAD = 2\alpha \approx 148^\circ 10'$. Довжина дуги $\frac{\pi r}{180^\circ} \beta$, де $\beta \approx 180^\circ - 148^\circ 10' = 31^\circ 50'$. $l_{BCD} \approx 3540$ км.

№12

Дерево має 1,88 м в обхваті. Чому дорівнює площа поперечного перерізу, що має (приблизно) форму кола?

Рішення

За умовою задачі $2\pi R = 1,88$ м, звідки $R \approx 0,3$ м. Площа поперечного переріза $S = \pi R^2 \approx 0,28$ м².

